

Poučevanje (slovenščine) na daljavo

Distance Teaching (of Slovenian)

Polona Tomac Stanojev
ESIC Kranj, Ekonomsko-trgovska šola
polona.tomac@gmail.com

Povzetek

Prihodnost poučevanja slovenščine je podobno, kot velja tudi za druge splošnoizobraževalne in strokovne predmete osnovnošolskega in srednješolskega izobraževanja, pogojena tudi z delom in izobraževanjem na daljavo, za kar je še posebej primerna spletna učilnica oz. aplikacija, ki jo omogoča, tj. npr. Moodle. Takšno sodelovanje med udeleženci izobraževanja, ki predvideva predvsem delo na daljavo, je še posebej koristno in pomembno za določene ciljne skupine izobraževanja, kot so, denimo, dijaki s posebnimi potrebami, vrhunski športniki idr., ki zaradi različnih razlogov ali osebnih okoliščin ne (z)morejo redno obiskovati pouka in tako niso v vsakodnevem stiku niti s svojimi sošolci in niti z učitelji. Zanje torej pomeni delo na daljavo učinkovito komunikacijsko bližnjico med njimi in ostalimi udeleženci izobraževanja, s čimer jim je lahko znatno olajšano tako sporazumevanje s sošolci, vrstniki in učitelji kakor tudi samo pridobivanje znanja, saj jim delo v e-učilnici oz. Moodlu zagotavlja in omogoča oboje.

Slovenščina je sicer nekoliko specifičen učni predmet, kjer se izmenično ali povezano obravnavajo ter nadgrajujejo jezikovna in literarna poglavja ter teorija in praksa, a ker je tudi zasnovanost spletne učilnice takšna, da z dejavnostmi, ki jih ponuja, dopušča učinkovito in dejavno obravnavo ter povezovanje vsega navedenega, so ustvarjeni pogoji tako za uspešno poučevanje kakor tudi učenje.

Ključne besede: e-učilnica, Moodle, pouk na daljavo, slovenščina

Abstract

Like other core and specialist curriculum subjects in primary and secondary education, the future of teaching Slovenian lies in distance education, for which e-learning software platforms such as Moodle seem to be particularly appropriate. Such cooperation between participants of distance education seems to be very useful and significant for special target groups of students, such as students with special-needs and top athletes, who cannot attend classes regularly due to a variety of reasons and personal circumstances and are therefore not able to be in everyday contact with their classmates and teachers. For them, distance learning represents a communication short-cut between themselves and other participants in education. Thus communications between classmates, colleagues and teachers, as well as knowledge acquisition, are facilitated as the e-classroom or Moodle makes both possible.

Slovenian as a school subject has some specific characteristics as its grammar and literature segments, as well as theory and usage, are discussed intermittently or successively and built upon. The e-classroom is designed to enable the previously mentioned activities to be carried out effectively, ensuring the conditions for successful teaching and learning are equally fulfilled.

Keywords: e-classroom, Moodle, e-learning, Slovenian

1 Uvod – ciljne skupine izobraževanja na daljavo

Čeprav je prihodnost poučevanja za vse udeležence izobraževanja (ne glede na stopnjo in vrsto vzgojno-izobraževalnega programa) povezana tudi z delom na daljavo, so nekatere ciljne skupine vendarle takšne, da takšen način sodelovanja med učitelji in učenci/dijaki/študenti predvidevajo in potrebujejo bolj kot druge. Med takšne udeležence izobraževanja tako zanesljivo sodijo tisti posamezniki ali skupine, ki zaradi različnih razlogov ali osebnih okoliščin ne obiskujejo redno predvidenih oblik in načinov poučevanja oz. izobraževanja. Ciljne skupine so si med seboj lahko precej različne, saj vanje, recimo, spadajo vrhunski športniki, ki zaradi treningov idr. športnih obveznosti ne morejo vseskozi slediti pouku; dijaki s posebnimi potrebami, ki jim je zaradi specifičnih učnih težav in/ali zmožnosti ponujena dodatna strokovna pomoč; idr. udeleženci izobraževanja, ki zaradi osebnih okoliščin, kot so npr. dolgotrajne bolezni, materinstvo ipd. ne (z)morejo redno obiskovati pouka in/ali opravljati predvidenih učnih obveznosti. Ne glede na vzroke in okoliščine pa je vsem tem posameznikom in skupinam skupno to, da jim je s poučevanjem na daljavo zagotovljeno spodbudno delovno okolje tako za medsebojno sodelovanje kot tudi za učinkovito pridobivanje znanja.

2 Primeri poučevanja slovenščine v e-učilnici oz. Moodlu

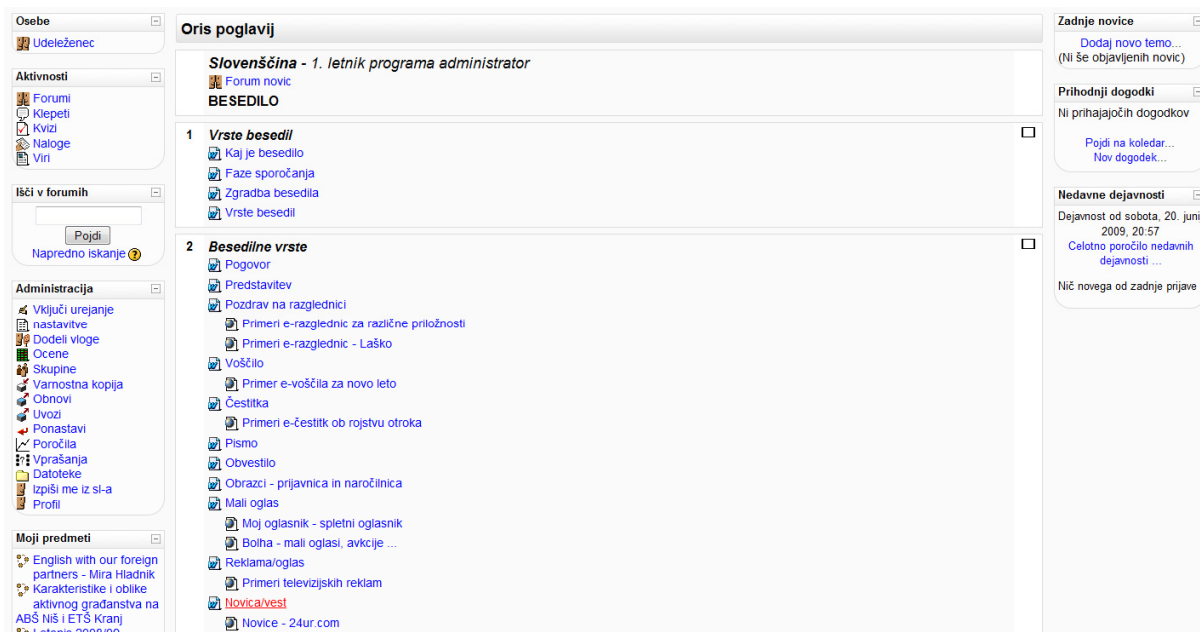
Moodle je primerna aplikacija za delo na daljavo zato, ker omogoča izvajanje vseh naštetih in potrebnih dejavnosti v vzgojno-izobraževalnem procesu: spodbuja in omogoča sodelovalno delo med vsemi udeleženci izobraževanja, zagotavlja pa tudi možnosti za hitro in uspešno usvajanje znanja, izmenjevanje izkušenj ter tudi drugih informacij.

Ker je slovenščina splošnoizobraževalni predmet, pri katerem je še posebej pri jeziku potrebno teoretično znanje nadgrajevati tudi s praktičnimi primeri, je zelo koristno, da je v Moodlu z različnimi orodji omogočeno tako eno kot drugo, predvsem pa to, da lahko učenci, dijaki idr. svoje znanje tudi preverijo in utrjujejo, in sicer s kvizi, reševanjem in oddajanjem že pripravljenih pisnih preizkusov znanja ipd.

2.1 Moodle pri poučevanju dijakinje s posebnimi potrebami

V preteklem šolskem letu sem kot profesorica slovenščine, ki med drugimi v 3-letnem poklicnem programu administrator poučujem tudi dijakinjo s posebnimi potrebami, poskusila temu dekletu nuditi dodatno strokovno pomoč tudi z delom v spletni učilnici. Ker gre za srednješolko, ki ima poleg zmanjšanih motoričnih sposobnosti tudi težave z učenjem, predvsem pa s pomnjenjem – zaradi česar največkrat potrebuje počasnejšo, nazornejšo in največkrat tudi izčrpnjšo dodatno razlago s čim več konkretnimi primeri in ponazoritvami – sem zanjo e-učilnico zasnovala in postavila tako, da so teoretičnemu vedenju vselej dodani tudi praktični primeri ter številne vaje in naloge za utrjevanje in preverjanje usvojenega znanja. In čeprav sva na ta način, torej z delom na daljavo, v prvem šolskem letu uspešno obravnavali in predelali le en učni sklop od skupnih šestih, se je izkazalo, da ji je zaradi naštetega takšen način dela zelo ustrezen, saj je bila tudi mimo pouka nenehno povezana z

menoj kot učiteljico in kadar/če ji kdaj kaj ni bilo povsem jasno in razumljivo, sva s pomočjo foruma, klepetalnice ali e-poštnih sporočil vselej z lahkoto in hitro navezali medsebojni stik in tako največkrat tudi uspešno razrešili nastalo težavo.

Slika 1: Spletna učilnica – slovenščina (obravnavanje besedilnih vrst) v 1. letniku programa administrator

2.2 Moodle pri pripravi na poklicno maturo iz slovenščine za dijake poklicnega tečaja

Ker sem bila v letošnjem šolskem letu določena tudi kot izpraševalka na poklicni maturi iz slovenščine za dijake poklicnega tečaja, za katere po veljavnem predmetniku med rednim poukom ni predvidenih ur za splošnoizobraževalne predmete, ampak le za izbrane strokovne, sem se po premisleku prav tako odločila, da jim poskušam pomagati pri pripravi na zrelostni izpit vsaj na daljavo. V tem primeru je šlo sploh za posebno ciljno skupino, saj sem se z večino izmed teh dijakov prvič in edinkrat srečala šele na ustnem delu poklicne mature, tako da smo dotlej sodelovali le posredno v e-učilnici. V njej sem za te dijake ravno tako pripravila teoretično podlago za pripravo na maturo, ki pa je bila glede na to, da so ti dijaki načeloma dobili dovolj znanja že pri rednih urah slovenščine, ko so jih še imeli, omejena le na samo predstavitev ter vrednotenje pisnega in ustnega izpita iz slovenščine. Temu so bile dodane še koristne povezave na nekatere spletne strani, kot je npr. RIC-ova, zatem pa še nekaj praktičnih pisnih preizkusov za preverjanje in utrjevanje znanja.

Ker je pri delu na daljavo zelo pomembno tudi sodelovalno delo in pomoč med vsemi udeleženci takšnega poučevanja, sem tudi v tem primeru poskušala izkoristiti Moodlova orodja, ki to omogočajo: bolj ali manj sproti smo se npr. dogovarjali za srečanja v klepetalnici; informacije, pobude, vprašanja idr. smo si izmenjavali preko foruma ipd.

Slovenščina - poklicna matura - Polona Tomac Stanojev Prijavljeni ste kot [Polona Tomac Stanojev](#) (Odjava)

[Spletna učilnica Ekonomc](#) » slo Preklopi vlogo v [Vključi urejanje](#)

Osebe

[Udeležene](#)

Aktivnosti

[Forumi](#)

[Klepeti](#)

[Kviz](#)

[Viri](#)

Išči v forumih

[Pojdi](#)

[Napredno iskanje](#)

Moji predmeti

English with our foreign partners - Mira Hladnik

Karakteristike i oblike aktivnog građanstva na ABS Niš i ETS Kranj

Letopis 2008/09

Mesec širjenja uporabe e-građiv

Slovenščina - administrator - Polona Tomac Stanojev

Slovenščina - poklicna matura - Polona Tomac Stanojev

[Vsi predmeti ...](#)

Administracija

[Vključi urejanje](#)

[nastavitve](#)

Oris poglavij

Poklicna matura 2009

Um je agenci, ki ga je treba podpirati, ne poroda, ki jo je treba napolniti.

(Plutarch)

[Forum o PM iz SLO](#)

1 Zgradba in vrednotenje izpita	☐
Predstavitev zgradbe in vrednotenja pisnega in ustnega dela izpita	
2 Predmetni izpitni katalog za PM 2009	☐
Predmetni izpitni katalog	
3 Ustni del poklicne mature	☐
Pregled tem za ustni izpit	
Primer izpitnega listka za ustni del iz književnosti	
Primer izpitnega listka za ustni del iz jezika	

Zadnje novice

[Dodaj novo temo...](#)

10. jun, 17:24
Polona Tomac Stanojev
[Navodila za pripravo na ustni del več...](#)

19. apr, 12:59
Polona Tomac Stanojev
[Ustni/interni del PM več...](#)

19. apr, 12:58
Polona Tomac Stanojev
[Pisni/eksterni del PM več...](#)

[Starejše teme ...](#)

Priljudni dogodki

Ni prihajajočih dogodkov

[Pojdi na koledar...](#)

[Nov dogodek...](#)

Nedavne dejavnosti

Dejavnost od sobota, 20. junij 2009, 21:00
[Celotno poročilo nedavnih dejavnosti ...](#)

Nič novega od zadnje prijave

Slika 2: E-učilnica – poklicna matura iz slovenščine za dijake poklicnega tečaja

2.3 Ideje za uporabo Moodlovih orodij pri poučevanju slovenščine na daljavo

Ideja	Dejavnost dijaka	Aktivnost/viri v Moodle
Iskanje odgovorov na danih spletnih straneh	Na danih spletnih straneh mora poiskati odgovor na postavljeno vprašanje.	Seznam spletnih povezav
Nalaganje delovnega lista	Pri jeziku – pisanje izbrane besedilne vrste (prošnje, predstavitev, poročila idr.); pri književnosti literarnega besedila (vodene/samostojne interpretacije ipd.)	Nalaganje posamezne datoteke
Branje izbranega odlomka (ne)umetnostnega besedila in pisna povratna informacija	Prebere dani odlomek in napiše pisno besedilo o tem, ki ga odda preko spleta.	Spletna stran Besedilo preko spleta
Komentiranje osnutka pisne naloge	Napiše osnutek zahtevane naloge in ga objavi kot priponko v forumu; ostali dijaki ga komentirajo.	Forum
Razprava na aktualno temo	Eden izmed dijakov je odgovoren za tedensko aktualno temo, ki jo objavi v forumu; ostali dijaki komentirajo temo in dodajajo ustrezne povezave ali slike.	Forum
Razredni blog	Vsak teden je eden izmed dijakov zadolžen za urejanje in pisanje bloga na izbrano (ne)literarno temo, npr. o(b) Prešernovem dnevu, obletnicah rojstva in smrti literatov ipd.	Blog
Pisanje eseja/literarnega spisa	Dijaki napišejo svoje prispevke o dani temi.	Nalaganje posamezne datoteke
Reševanje kvizov	Posamično ali po skupinah rešujejo kvize, tematsko povezane z jezikom ali književnostjo.	Kviz
Sestavljanje slovarja	Pripravljajo in urejajo slovar, povezan z neko jezikovno ravnino (glasoslovjem, skladnjo, frazeologijo itd.) ali obravnavo književnosti po obdobjih, smereh, avtorjih, delih ipd.	Slovar
Pisanje povzetkov daljših (ne)umetnostnih besedil	Preberejo nekaj daljših besedil o izbrani temi ali besedilni vrsti in pripravijo povzetke.	Nalaganje posamezne datoteke
Razprava o dani temi	Pripravijo se na izbrano temo in debatirajo o njej.	Klepetalnica

3 Prednosti in pomanjkljivost učenja in poučevanja v e-učilnici

3.1 Prednosti

Najpomembnejša prednost poučevanja v e-učilnici je zagotovo ta, da omogoča delo na daljavo, kar je, kot že rečeno, še posebej pomembno in koristno za tiste udeležence izobraževanja, ki ne morejo redno hoditi k pouku. Seveda pa, sodeč po izkušnjah, ki jih že imam s takšnim poučevanjem, tudi ostali dijaki radi izkoriščajo možnosti sodelovanja na daljavo, če jim jih le znamo in (z)moremo ponuditi. Na začetku se sicer večkrat izkaže, da imajo dijaki vsaj sprva do takšnih oblik in metod poučevanja lahko tudi takšne ali drugačne zadržke, ki pa so večinoma pogojeni z dejstvom, da se dotlej s takšnim načinom izobraževanja še niso srečevali. Ko/če pa jim korektno in dovolj nazorno predstavimo in dokažemo njegove prednosti, se prvotna zadržanost navadno precej hitro spremeni v navdušenje nad sodobnimi oblikami poučevanja in sodelovalnega dela med njimi in učitelji.

Pri tem je sicer nujno poudariti, da za uspešnost poučevanja na daljavo največkrat ni dovolj, da je učitelj zgolj navdušeni uporabnik IKT-ja, čeprav je hkrati to seveda osnovni predpogoj, ampak je potreben tudi premišljen didaktični pristop, ki pa ni tako zelo samoumeven in enostaven, kot se morda najprej zdi. Ker je učitelj pri tem, kako se tega lotiti, pretežno prepuščen samemu sebi in svoji iznajdljivosti, se lahko zgodi, da se pri načrtovanju pouka na daljavo v določenih predpostavkah tudi zmoti. Dostikrat se namreč pokaže, da so udeleženci izobraževanja na daljavo sicer morda dovolj motivirani za takšno delo, a jim primanjkuje znanja in izkušenj, da bi lahko izkoristili vse njegove prednosti, zaradi česar včasih prehitro obupajo. Drugič zopet učitelj preceni prednosti dela na daljavo in pozabi, da je za učinkovitost takšnega učenja vendarle nujna tudi dovolj dobra didaktična priprava.

Skratka, če upoštevam svoje izkušnje, lahko trdim, da zagotovo obstaja več korakov pri uvajanju IKT-ja v pouk in da morajo biti ti izbrani premišljeno in vsekakor uresničevani postopoma. Prvi korak mora zanesljivo vselej in najprej storiti učitelj, in sicer s tem da je dovolj dobro teoretično in strokovno usposobljen ne samo na svojem predmetnem področju, ampak tudi glede poznavanja in uporabe orodij ter programov za delo na daljavo. Potem mora znati svoje navdušenje in znanje glede stroke in IKT-ja prenesti na svoje varovance tako, da je takšen način poučevanja smiseln in učinkovit hkrati, kar zopet pomeni, da mora pri rednem pouku didaktično premišljeno izbirati tista poglavja in učne ure, ko je uporaba IKT-ja ali dela na daljavo koristnejša od klasičnega frontalnega idr. pouka. Pri poučevanju tistih udeležencev izobraževanja, s katerimi je predvideno in možno le delo na daljavo, pa je didaktična podlaga za uspešnost e-poučevanja še toliko bolj pomembna in zahtevna, a se zdi, da je pri tem sleherni učitelj vsaj zaenkrat, ko je vse skupaj še precej na začetku in nedorečeno, res odvisen predvsem od lastnih izkušenj in občutka, kako se lotiti zasnove in postavitve e-učilnice, da bo pouk na daljavo lahko tudi zares učinkovit v smislu doseganja zelenih ciljev.

Za uspešno poučevanje v Moodlu je torej pomembno, da znajo in zmorejo udeleženci e-izobraževanja uporabljati in izkoriščati vsa orodja za delo na daljavo:

- skupinski Wiki – koristen je za spodbujanje sodelovalnega dela; pri slovenščini npr. tako, da si učenci/dijaki ne samo izmenjujejo besedila, temveč jih lahko drug drugemu tudi dopolnjujejo in s tem izboljšujejo, popravljajo itd.;
- klepetalnico – za direktno oz. takojšnjo izmenjavo mnenj, vprašanj, pobud ipd.;
- forum – za sodelovanje, pri katerem trenutni odziv ni tako zelo nujen in pomemben;

- nalaganje posameznih in več datotek (t. i. napredno nalaganje) ter besedil – to orodje je pri slovenščini primerno zlasti za oddajanje pisnih izdelkov na določeno (ne)literarno témo;
- kviz – za preverjanje in utrjevanje usvojenega znanja oz. učinkovito povratno informacijo. Pri slovenščini se da njegove možnosti izkoristiti tako pri obravnavi jezika kot tudi pri književnosti;
- slovar – pri slovenščini je dejavnost koristna pri slovnici in književnosti, in sicer zlasti za širjenje besednega zaklada.

3.2 Pomanjkljivosti

Ključne pomanjkljivosti Moodlea in poučevanja (slovenščine) v e-učilnice so tiste, ki so vedno pogojene z delom na daljavo; največja je prav gotovo v tem, da med udeleženci izobraževanja ni osebnega stika, razen tedaj ko predstavlja delo v spletni učilnici le dopolnitev in s tem nadgradnjo klasičnega pouka v razredu. Osebnega stika med učiteljem in učenci sicer nikoli ne smemo podcenjevati, še posebej če je ta pristen in dober, toda če upoštevamo tiste udeležence izobraževanja, ki so odvisni le od pouka na daljavo, potem smemo in moramo zagovarjati realno stališče, da pomeni delo v spletni učilnici nenadomestljivo in neizogibno pridobitev za vse tiste, ki se učijo in šolajo brez neposrednega stika s svojim učiteljem in/ali tutorjem.

4 Zaključek

Ko imamo v mislih poučevanje na daljavo, se zdi, da je Moodle oz. e-učilnica najprimernejše okolje za usvajanje znanja in tudi za sodelovalno delo med vsemi udeleženci izobraževanja. Tako pri slovenščini kot tudi pri drugih predmetih se sicer pokažejo prednosti in slabosti dela na daljavo tudi zaradi specifičnih značilnosti posameznega predmetnega področja. Toda glede na dejstvo, da ja Moodle z viri in dejavnostmi, ki jih ponuja, zasnovan tako, da vselej omogoča nadgradnjo teoretičnega znanja tudi s praktičnimi primeri, je glede poučevanja slovenščine na daljavo primerna aplikacija za obravnavo jezika in književnosti, seveda pa so nekateri viri in dejavnosti boljši za eno ali drugo področje tega predmeta.

Literatura:

- Gerlič, Ivan (2004): Vzgoja in izobraževanje za informacijsko družbo – didaktični vidiki problematike. Organizacija, Kranj: Moderna organizacija, št. 37, str. 464–469.
- Muha, Simon, Rajkovič, Vladislav in Florjančič, Jože (1999): Kakovost šole v luči informacijske pismenosti. Organizacija: Vzgoja in izobraževanje v informacijski družbi. Kranj: Moderna organizacija, letnik XXXII, št. 8–9, str. 440–444.

Viri:

- Spletna stran e-učilnice Ekonomskega inštituta za izobraževalnega centra Kranj: <http://239.gvs.arnes.si/ucilnica-ekonomc/course/view.php?id=26> (17. 6. 2009).
- Spletna stran Moodlea: <http://www.moodle.si/moodle/> (17. 5. 2009).
- ZRSS – Vzgoja in izobraževanje otrok in mladostnikov s posebnimi potrebami: <http://www.zrss.si/default.asp?link=predmet&tip=7&pID=117> (17. 6. 2009).
- CPI – Izobraževanje dijakov s posebnimi potrebami: <http://www.cpi.si/izobrazevanje-dijakov-s-posebnimi-potrebami/izobrazevalni-programi.aspx> (19. 6. 2009).
- MŠŠ – Izobraževanje otrok s posebnimi potrebami: http://www.mss.gov.si/fileadmin/mss.gov.si/pageuploads/podrocje/posebne_potrebe/pdf/strokovne_podlage.pdf (19. 6. 2009).